

EXAMENUL NAȚIONAL PENTRU DEFINITIVARE ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PREUNIVERSITAR
19 iulie 2023
Probă scrisă
LIMBA ȘI LITERATURA ROMÂNĂ

Varianta 3

- Toate subiectele sunt obligatorii. Se acordă zece puncte din oficiu.
- Timpul de lucru efectiv este de patru ore.

SUBIECTUL I

(30 de puncte)

Citește cu atenție textul următor:

ACTUL I, SCENA VI
SPIRIDON, ZIȚA (intră agitată)

ZIȚA: Auzi mizerabilul! să se-ntinză până-ntr-atâta ca să-mi facă un afront.

SPIRIDON: Dumneata ești, cocoană Zițo? Bine că veniși. Eu n-am putut să viu. Mi-era frică să nu mă spuie nea Chiriac lui jupânul, că am umblat noaptea pe drum...

ZIȚA (*repede*): Ei! I-ai găsit? i-ai vorbit? i-ai dat? i-ai spus?

SPIRIDON: Da, cocoană.

ZIȚA: Ce-a zis?

SPIRIDON: „Mersi!”

ZIȚA: Și tu ce i-ai spus?

SPIRIDON: „Pentru puțin.”

ZIȚA: Nu i-ai spus cum ți-am zis eu?

SPIRIDON: Ba da, l-am luat să-i arăt casa.

ZIȚA: Nu mai trebuia să-i arăți nimic, că-i scrisesem eu în bilet unde să vie.

SPIRIDON: Așa mi-a zis, să-i arăt casa, ca să meargă la sigur... Dar când să ies de pă maidan cu dumnealui, tocmai trecea jupânul de la vale; am lăsat pe persoana în chestie să m-aștepte pe maidan și eu am sărit peste uluci prin fundul curții, că mi-era frică să nu dea jupânul cu ochii de mine, ori să vie acasă și să nu mă găsească.

ZIȚA: Prostule! nu știi că nenea e de rond la noapte? nu mai dă pe-acasă până la ziuă.

SPIRIDON: Dar dacă mă găsea pe uliță, plăteai dumneata pielea mea?

ZIȚA: Ei! Și zi persoana în chestiune așteaptă pe maidan?

SPIRIDON: Da, și mi-a dat și biletul ăsta ca să ți-l aduc.

ZIȚA (*luând biletul*): Și nu mi-l dai mai curând! Adu să văz. (*merge la o parte și citește.*) „Angel radios! De când te-am văzut întâiași dată pentru prima oară, mi-am pierdut uzul rațiunii... (*își comprimă palpațiile.*) Te iubesc la nemurire. *Je vous aime et vous adore: que prétendez-vous encore?* Inima-mi palpită de amoare. Sunt într-o pozițiune pitorescă și mizericordioasă și sufăr peste poate. O da! Tu ești aurora sublimă, care deschide bolta azurie într-o adorațiune poetică infinită de suspine misterioase, pline de reverie și inspirațiune, care m-a făcut pentru ca să-ți fac aci anexata poezie:

«Ești un crin plin de candoare, ești o fragilă zambilă,

Ești o roză parfumată, ești o tânără leale!

Un poet nebun și tandru te adoră, ah! copilă!

De a lui pozițiune turmentată fie-ți milă;

Te iubesc la nemurire și îți dedic lira mea!»

Al tău pentru o eternitate și *per toujours*.” (*Foarte aprinsă, își face vânt cu scrisoarea și se plimbă repede.*): Spiridoane băiete, du-te, du-te iute; te așteaptă siguralmente... du-te... spune-i să aștepte, viu și eu după tine numaidecât, numai să vorbesc cevașilea cu țățica.

SPIRIDON: Nu pot, cocoană, să mă duc, până nu mi-o da voie ori nea Chiriac, ori cocoana.

ZIȚA: Unde-i Chiriac?

SPIRIDON: Nu știu, pân curte.

ZIȚA: Dar țățica?

SPIRIDON: Lucrează dincolo. (*Zița pornește spre ușa din stânga, când ușa se deschide și Veta intră.*) Iacătă-i cocoana.

SCENA VII
ACEIAȘI, VETA

VETA (*intră cu lucrul în mână; coase galoanele la un mondir de sergent de gardă civică; este obosită și distrată, vorbește rar și încet*): Cine-i aici? (*văzând pe Zița*) A! tu erai? mă miram cine-i. (*trece încet să șază cu lucrul la masa din dreapta.*)

ZIȚA: Eu, țățico; te rog lasă pe Spiridon să se ducă pân' la mine acasă, ca să-mi aducă mantelul; bate vântul și mi-e frică să nu răcesc când m-oi întoarce...

(*Tăcere. Veta șade la dreapta și lucrează adâncită în gânduri.*) Îl lași, țațo? (*se apropie de ea.*)

VETA: 'Ai? ce să las?

ZIȚA: Să lași pe Spiridon să-mi aducă ceva de acasă.

VETA: Da, îl las.

ZIȚA: Du-te, Spiridoane. (*Spiridon, după ce schimbă priviri și semne cu Zița, iese.*)

VETA: Dar tu, Zițo, la ce-ai venit? (*lucrează înainte.*)

ZIȚA: Stai să-ți spui... Dar nu mă-ntrebi, țațo, să-ți povestesc ce am pățit cu mitocanul! Să vezi, e halimă... Auzi, mizerabilul! să-ndrăznească să-mi ție drumul ca să-mi facă un atac... Stai, țațo, să-ți spui și să te crucești, nu altceva. Mai adineaori ședeam acasă. Tușica, cum știi c-a făcut-o Dumnezeu, se culcă odată cu găinile. Eram ambetată absolut. „Dramele Parisului” câte au ieșit până acuma le-am citit de trei ori. Ce să fac? n-aveam ce citi. Zic: hai să mă duc la țața, dacă nu s-o fi culcat, să mai stăm de vorbă. Scoț ivărul de la șalon și plec. Când să trec pe maidan, mă pomenesc cu mitocanul, cu pricopsitul de Țircădău, că-mi taie drumul. „Bonsoar-bonsoar”, și știi așa deodată, sanfasò: „Hei, cocoană, zice, mai bine ți-e acuma văduvă? — Pardon, domnule, zic, n-am de-a face cu dumneata, și mai întâi când e la o adică, nu sunt văduvă, sunt liberă, trăiesc cum îmi place, cine ce are cu mine! acu mi-e timpul: jună sunt, de nimini nu depand, și când oi vrea, îmi găsește nenea Dumitrache bărbat mai de onoare ca dumneata. — Mi-i că te-i căi! — Zic! pardon, domnule, nu-ți permit să te-ntinzi mai mult la un așa afront; mă-nțelegi? — zice...”

I. L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*

Redactează un eseu de minimum 600 de cuvinte, în care să interpretezi opera literară reprodusă mai sus, având în vedere următoarele:

- situarea textului dat în contextul creației lui I. L. Caragiale; 4 puncte
- raportarea textului dat la contextul cultural în care a fost creat, prin analizarea a două principii estetice identificate; 4 puncte
- evidențierea temei și a semnificațiilor textului, prin interpretarea a două secvențe; 6 puncte
- compararea textului dat cu un alt text din opera autorului, prezentând o asemănare și o deosebire, prin raportare la elemente de compoziție sau de limbaj; 6 puncte
- formularea unui punct de vedere referitor la viziunea despre lume a autorului prin valorificarea unei referințe critice/de istorie literară. 4 puncte

Pentru conținutul eseului se acordă **24 de puncte**, iar pentru redactarea eseului se acordă **6 puncte** (organizarea ideilor în scris și exprimarea corespunzătoare a ideilor, utilizarea limbii literare – 1 punct; analiză și argumentare – 2 puncte; utilizarea limbajului de specialitate – 1 punct; ortografie și punctuație – 2 puncte).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, eseu trebuie să aibă minimum 600 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

SUBIECTUL al II-lea

(30 de puncte)

A. Prezintă noțiunea gramaticală de subiect.

20 de puncte

În elaborarea răspunsului, vei avea în vedere:

- definirea subiectului; 2 puncte
- precizarea a trei caracteristici ale subiectului (sintactice, semantice sau comunicativ-pragmatice); 6 puncte
- explicarea acordului dintre subiect și predicat, prin referire la trei situații distincte; 6 puncte
- exemplificarea, prin câte un enunț, a următoarelor tipuri de subiect: simplu, multiplu, dublu exprimat, inclus, subînțeles, nedeterminat. 6 puncte

B. Rezolvă exercițiile următoare, scriind pe foaia de examen numărul cerinței și litera corespunzătoare răspunsului corect.

10 puncte

1. Seria în care toate cuvintele sunt accentuate corect este: a) aripă, furie, seifuri; b) aripă, furie, seifuri; c) aripă, furie, seifuri; d) aripă, furie, seifuri. 1 punct
2. Sunt despărțite corect în silabe toate cuvintele din seria: a) *fii-că, spe-ci-al, con-ti-nua*; b) *in-te-ri-or, o-bi-ect, tro-tu-ar*; c) *punc-tual, să-pu-nie-ră, a-cua-re-lă*; d) *pe-i-sa-gist, pi-o-ni-er, coa-fe-ză*. 1 punct
3. Sinonimele cuvintelor „deferentă”, „vindictiv”, „inextricabil” sunt, în ordine: a) *deosebire, tămăduitor, nealterat*; b) *condescendență, curabil, clar*; c) *respect, răzbunător, complicat*; d) *stimă, rău, nestrucată*. 1 punct
4. Seria care conține toate derivatele etnice corecte este: a) *alba-iulian, israelitean, băcăuan*; b) *făgărășean, mangaliot, hațegean*; c) *giurgiuvean, hațegan, israelian*; d) *turnumăgurean, buzăuan, clujan*. 1 punct
5. Sunt corecte toate formele de plural ale substantivelor din seria: a) *refrene, monezi, cravate*; b) *seminare, monologuri, rucsacuri*; c) *remarci, protocele, itinerarii*; d) *monede, seminarii, itinerare*. 1 punct

6. Sunt corecte toate formele verbale din seria: a) absolvă, apdatează, zornăie; b) convoacă, precedează, sughiță; c) perturbă, ronțăie, șovăie; d) zdrăngăne, năruiește, contemplează. 1 punct
7. Cuvintele subliniate în enunțurile: „Oferirea de premii elevilor noștri ne-a încântat.” și „Cămașa-mi este albă.” sunt, în ordine, în cazurile: a) dativ; dativ; b) dativ; genitiv; c) genitiv; dativ; d) genitiv; genitiv. 1 punct
8. Cuvintele subliniate în enunțul: „Cum a ajuns acasă, iată că a și început ploaia!” au, în ordine, valoare morfologică de: a) adverb de mod; substantiv comun; b) adverb relativ; adverb de loc; c) conjuncție subordonatoare; adverb de loc; d) conjuncție subordonatoare; substantiv comun. 1 punct
9. În fraza „Bazându-se pe ce i-au promis colegii, era sigur că va obține ce dorește, iar cei ce îl cunosc îl susțin.” propozițiile sunt în ordine: a) principală, completivă directă, principală, completivă prepozițională, completivă directă, principală, atributivă; b) principală, completivă prepozițională, principală, completivă prepozițională, completivă directă, principală, atributivă; c) completivă prepozițională, principală, completivă prepozițională, completivă directă, principală; d) completivă prepozițională, principală, completivă prepozițională, completivă directă, atributivă, principală. 1 punct
- Notă!** Propozițiile sunt date în ordinea în care se succedă predicatelor lor în frază.
10. În enunțul „Nu-mi prii măncarea, fiindcă mâncai trei struguri negrii de pe farfuria aceia roză, iar tu îmi oferi și două ciocolăți.”, există: a) trei greșeli; b) patru greșeli; c) cinci greșeli; d) șase greșeli. 1 punct

SUBIECTUL al III-lea

(30 de puncte)

A. Alege una dintre următoarele secvențe din programele școlare în vigoare:

2. Receptarea textului scris de diverse tipuri

2.3. Argumentarea punctelor de vedere pe marginea a două sau mai multe texte de diverse tipuri, având în vedere posibilitatea unor interpretări multiple

Domeniul de conținut	Conținuturi asociate
Lectură	<ul style="list-style-type: none">– Textul epic. Textul liric. Textul dramatic– Texte care combină diverse structuri textuale (explicativ, narativ, descriptiv, dialogat, argumentativ)– Strategii de comprehensiune: compararea a două sau mai multe texte sub aspectul conținutului și al structurii– Strategii de interpretare: interpretarea limbajului figurat (aliterația, hiperbola, antiteza), interpretări multiple; argumentarea punctelor de vedere pe marginea textelor citite; dezbateri pe marginea textelor citite

Programa școlară, limba și literatura română – clasa a VIII-a,
aprobată prin ordin al ministrului nr. 3393/28.02.2017

3. Punerea în context a textelor studiate prin raportare la epocă sau la curente culturale/literare

Competențe specifice	Conținuturi asociate		
	Trunchi comun	CD tip A*	CD tip B**
3.1 identificarea și explicarea relațiilor dintre opera literară studiată și contextul cultural în care a apărut aceasta	<ul style="list-style-type: none">– Curente culturale/literare – context istoric, social-politic, evenimential; trăsături ale curentelor culturale/literare– Referate, proiecte, studii de caz, dezbateri		

Programa școlară, limba și literatura română – clasa a XI-a, ciclul superior al liceului,
aprobată prin ordin al ministrului nr. 3252/13.02.2006

B. Alege unul dintre cele două texte:

Textul 1 – I. L. Caragiale, *O noapte furtunoasă*

Textul 2 – Mihai Eminescu, *Sărmanul Dionis*

Dar în astă sară Dionis era vesel fără să știe de ce. La căpițelul de lumânare ce sta în gâtul garafei cu ochiul roș și bolnav, el deschise o carte veche legată cu piele și roasă de molii – un manuscript de zodii. [...] Inițialele acestei cărți cu buchii erau scrise ciudat cu cerneală roșie ca sângele, caractere slave de o evlavioasă, gheboasă, fantastică arătare. [...] Constelațiuni zugrăvite cu roș, calcule geometrice zidite după o închipuită și mistică sistemă, în urmă multe tâlcuiri de visuri, coordonate alfabetic – o carte care nu lăsa nimic de dorit pentru a aprinde niște creieri superstițioși, dispuși la o asemenea hrană. [...] Aurul de pe spata legăturii de piele se ștersese pe alocurea și

licurea pe la altele ca stropit cu peteală. Cu coatele așezate pe masă și cu capul în mâni, Dionis descifra textul obscur c-un interes deosebit, până ce căpețelul de lumină începu a agoniza fumegând. Se stinse. El își apropie scaunul de fereastră, pe care o deschise și, la lumina cea palidă a lunei, el întorcea foaie cu foaie uitându-se la constelațiunile ciudate. Pe o pagină găsi o mulțime de cercuri ce se tăiau, atât de multe, încât părea un ghem de fire roș sau un painjiniș zugrăvit cu sânge. Apoi își ridică ochii și privi visând în fața cea blândă a lunei – ea trecea frumoasă, clară pe un cer limpede, adânc, transparent, prin nouri de un fluid de argint, prin stelele mari de aur topit. Părea că deasupra mai sunt o mie de ceruri, părea că presupusa lor ființă transpare prin albastra-i adâncime... Cine știe – gândi Dionis – dacă în cartea aceasta nu e semnul ce-i în stare de a transpune în adâncimile sufletești, în lumi care se formează aievea așa cum le dorești, în spații iluminate de un albastru splendid, umed și curgător.

În fața locuinței lui Dionis se ridica o casă albă și frumoasă. Dintr-o fereastră deschisă din catul de sus el auzi prin aerul nopții tremurând notele dulci ale unui clavier și un tânăr și tremurător glas de copilă adînd o rugăciune ușoară, pare că parfumată, fantastică. El își închise ochii ca să viseze în libertate. I se păru atunci că e într-un pustiu uscat, lung, nisipos ca seceta, deasupra căruia licărea o lună fantastică și palidă ca fața unei virgine murinde. E miazănoapte. Pustiul tace, aerul e mort și numai suflarea lui e vie, numai ochiul lui e viu. [...] Aerul era blând și văratic, iar razele lunei, pătrunzând în camera lui Dionis, izbeau fața sa palidă și împleau sufletu-i plin de lacrimi c-o nespūsă melancolie. „Da – repetă el încet ideea lui fixă – sub fruntea noastră e lumea – acel pustiu întins – de ce numai spațiul, de ce nu timpul, trecutul”. Privi din nou la painjinișul de linii roșii – și liniile începură a se mișca. El puse degetul în centrul lor – o voluptate sufletească îl cuprinsese – mai întâi i se păru c-aude șoptirea acelor moșnegi bătrâni care, pe când era mic, îi povesteau în timp de iarnă, ținându-l pe genunchi, povești fantastice despre zâne îmbrăcate în aur și lumină, care duc limpedea lor viață în palate de cristal – și pare c-a fost ieri, ieri pare că-și încâlcea degetele în barba lor albă și asculta la graiul lor înțelept și șoptitor, la cuminția trecutului, la acele vești din bătrâni. El nu se mai îndoia... de o mână nevăzută el era tras în trecut. Vedeă răsărind domni în haine de aur și samur, îi asculta de pe tronurile lor, în învechitele castele, vedeă divanul de oameni bătrâni, poporul entuziast și creștin undoind ca valurile mării în curtea Domniei – dar toate erau încă amestecate.

Și liniile semnului astrologic se mișcau cumplit ca șerpi de jărătic. Tot mai mare și mai mare devenea painjinul.

— Unde să stăm? auzi el un glas din centrul de jărătic al cărții.

— Alexandru cel Bun! putu el șopti cu glasul apăsător, căci bucuria, uimirea îi strângea sufletul și... încet, încet painjinișul cel roș se lărgi, se diafaniză și se prefăcu într-un cer rumenit de apunerea soarelui. El era lungit pe o câmpie cosită, fânul clădit mirosea, cerul de înserare era deasupra-i albastru, limpede, adânc, nouri de jărătic și aur umpleau cu oștirile lor cerul, dealurile erau încărcate cu sarcini de purpură, paserile-n aer, oglinzile râurilor rumene, tremurătorul glas al clopotului împlea sara chemând la vecernie, și el? – el – ce îmbrăcăminte ciudată! O rasă de șiac, un comanac negru – în mâna lui cartea astrologică. Și ce cunoscute-i păreau toate! El nu mai era el. I se părea atât de firesc că s-a trezit în această lume. Știa sigur cum că venise în câmp ca să citească, că citind adormise. Camera obscură, viața cea trecută a unui om ce se numea Dionis, ciudat – el visase! „Ah! gândi el – cartea mea mi-a făcut șotia asta, în urma cetirei ei am visat atâtea lucruri extraordinare. Ce lume străină, ce oameni străini, ce limbă, parcă era a noastră, dar totuși străină, alta”... Ciudat!

Mihai Eminescu, *Sărmanul Dionis*

1. Construiește, în minimum 400 de cuvinte, o secvență didactică prin care să formezi/să dezvolți competența specifică aleasă, valorificând unul dintre cele două texte date. **20 de puncte**

Vei avea în vedere:

- evidențierea relației dintre competență, conținutul asociat ales și două obiective centrale ale parcursului didactic propus; 4 puncte
- justificarea alegerii tiparului de proiectare a secvenței și a demersului propriu-zis (etapele receptării/ale învățării); 4 puncte
- prezentarea modului în care se desfășoară secvența didactică, prin ilustrarea a două metode/tehnici/procedee adecvate obiectivelor propuse; 4 puncte
- descrierea unei forme adecvate de organizare a colectivului de elevi și a unei strategii de comunicare și/sau de evaluare. 4 puncte

Notă! Se acordă **4 puncte** pentru redactare (utilizarea limbii literare și a limbajului de specialitate – 1 punct, organizarea ideilor în scris – 1 punct, ortografie – 1 punct, respectarea normelor de punctuație – 1 punct).

În vederea acordării punctajului pentru redactare, rezolvarea trebuie să aibă minimum 400 de cuvinte și să dezvolte subiectul propus.

2. Alcătuieste un item obiectiv de tip alegere duală și un item semiobiectiv cu răspuns scurt, pentru a evalua una dintre cele două competențe date, precizând câte un avantaj și câte un dezavantaj ale utilizării fiecărui item. **10 puncte**